SVOBODA **СВОБОДА**

UKRAINIAN DAILY **УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК**

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCVI. No. 160. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 24, 1989 CENTS 25 - ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 24-го СЕРПНЯ 1989 Ч. 160. РІК XCVI.

УРЯД ЩЕРБИЦЬКОГО КАРАЄ АКТИВІСТІВ УГС ПРАЦЕЮ В ЧОРНОБИЛІ

Київ. — Партбюрократія руками міліції та КГБ не припиняє боротьби з українськими патріотами, але цього їм здалося замало, тому тепер почали застосовувати ще й армію.

Як стало відомо, 18-го липня ц.р. українського поета Степана Сапеляка викликали до військомату Ленінського району м. Харкова, де з ним розмовляв підполковник Кучепов. Він вручив С. Сапеляхові повістку про те, його його посилають на три місяці в Чорнобиль для праці над ліквідацією аварії.

Як відомо, цьому передували деякі події в Харкові: створилася філія УГС та СУМ, в організації яких Сапеляк брав активну участь. Крім того, 6-го серпня в Харкові на стадіоні „Динамо" відбувся екологічний мітинґ, на якому виступав С. Сапеляк. Щоправда закінчити промову йому не дали. На Сапеляка напало з десяток молодців із роти спеціяльного призначення, скрутили йому руки і стоячи за спиною вкололи якусь рідину, від чого він обезсилів. Тоді його занесли до камери при стадіоні. Там уже були інші затримані, котрих в такий же спосіб доставили сюди. А 10,000-ий натовп на стадіоні волав: „Звільніть затриманих"... Завдяки вимогам народу їх таки змушені були згодом випустити, але після тих застриків у них ще й досі судомить ноги.

Але на цьому „команда Щербицького" не заспокоїлась: вони вирішили відрядити С. Сапеляка до Чорнобиля, щоби в такий спосіб звести зі світу поступово, але певно.

Особливо обурило „команду Щербицького", що в армії створилася група активістів, які борються за націоналізацію військ, що перебувають в Україні. До цієї групи входять старші офіцери. Як повідомив С. Сапеляк, це дуже налякало партбюрократів і військовий комісаріят. Є підстави думати, що в помешканні С. Сапеляка проведено таємний трус. Пропали дві касети з записами розповідей про голод та власні нотатки Сапеляка. В хаті каґебісти накидали недокурів тощо.

ПРЕЗИДЕНТ УНР СЕРЙОЗНО ХВОРИЙ

Філядельфія. — З кіл ДЦ УНР інформують, що Президент УНР в екзилі Микола Лівицький серйозно хворий і перебуває в стані інтенсивного лікування.

Вийшло 8-ме число журналу „Кафедра"

Лондон (УЦІС). — Вийшов у світ 8-ий номер літературно-мистецького журналу Української Асоціяції Незалежної Творчої Інтеліґенції „Кафедра". У ньому читачі познайомляться з матеріялами, авторами яких є переважно політв'язні з часів Брежнєва, або цьковані та переслідувані з того етапу застою.

„Кафедра" ч. 8 відкривається доповіддю української журналістки Людмили Шереметьєвої, виголошеною у Москві на соціологічному семінарі Академії Наук СССР і присвяченою темі програмових документів українських неформальних об'єднань.

Відділ „Проблеми-дискусії" репрезентують: Василь Барладяну — „Імперська змова проти народів СССР", Михайло Осадчий — „70 років громадянської війни", Анатолій Щербатюк — „Ще раз про Івана Дем'янюка і не лише про нього", „Відкритий лист українського унтерменша до всіх братів унтерменшів в Україні і поза Україною сущих", Володимир Перевозний — „Маніфест плюралізму та федеральна свідомість і система влади у федеральній структурі соціялістичного суспільства".

Сторінки поезії заповнюються віршами Миколи Горбаля, Василя Барладяну, Степана Сапеляка, Тараса Мельничука, передмова Анатолія Ґутрима. Також вміщені поезії з англомовного нюйоркського журналу „Бом" у перекладах по-українському Володимира Сурмача.

Проза представлена уривками з літопису Олександра Солженіцина „Архіпелаг ҐУЛаґ", з розділу 2-ої частини і 5-ої під назвою „Катгора". Тут ідеться про українців у сталінських таборах смерти, а також висловлюється погляди Олександра Солженіцина на українську проблематику. Читач познайомиться також з модерною повістю Костя Москальця „Куди мені подітися", з імпресіоністичною новелею Анатолія Щербатюка „Насолода життя".

В розділі „На перехрестях": Продовження документальної повісті Богдана Гориня про видатного скульптора Івана Северу. Друкується друга частина дослідження Івана Мінківа — „Не ідеалізуймо минулого". У розвідках Василя Барладяну „Наукові варіяції про українську національну символіку" і інші матеріяли.

Розділ "Критика-літературознавство" містить публікації Михайлини Коцюбинської і Євгена Сверстюка, а також Михайла Осадчого, два посмертних ляпаси товариша-анонiма Василеві Стусові, обидві статті, відгуки на репрезентації В. Стуса в газеті „Молодь України" з 13-го квітня 1989 року. Тут же друкується погляд М. Осадчого на цикл поезій Дмитра Павличка в „Літературній Україні" „Єврейські мелодії" п.н. „Бракує Україні Мойсеїв свого духу".

Хроніка подає матеріяли про факти громадсько-культурного життя України, яких не зачіпляють офіціози. Читачі ознайомляться з відгуком Валентина Стецюка на альманах „Спадщина", виданий у Києві об'єднанням молодих учених під однойменною назвою „Спадщина" з коротким оглядом альманаху „Віком", органу студентського братства у Львові. Також подається стаття кандидата фізико-математичних наук з Чернівців Ігоря Нестерука „Чернівецька хроніка": „Коментар до коментаря" про загадкову хворобу дітей та її наслідки, про її розповсюдження в ширину та в глибину. Вміщується відкритий лист М. Осадчого до секретарів Ленінського райкому компартії. Рекляму-ється роман Джорджа Орвелла „1984".

З „Літературно-Наукового Вісника" за 1899 рік передруковується думки Івана Франка про соціялістичний рух в Україні. Подається також резоліція передвиборного мітингу у Львові 3-го травня 1989 року. У відділі „Література" В. Барладяну рекомендує українським читачам автора першого вінка сонетів в українській літературі, видатного художника европейського маштабу, основоположника символізму та екзистенціялізму в рідній культурі, вчителя Блакитного, Тичини і багатьох українських літераторів XX століття, Михайла Жука.

„Кафедра" ч. 8 ілюстрована молодими художниками авангардистами Львова, що іменують себе групою „Центр Европи". Фотографії виконав Олесь Левадний. М.Осадчий є відповідальним редактором „Кафедри".

Філядельфійський комітет подбав про листа в обороні Церков

Філядельфія (Я.Татомир) — Філядельфійський Комітет Оборони Національних і Людських Прав в Україні (КОНЛПУ) додав на початку серпня ц.р. до довгої, 15-літньої листи своїх зусиль в обороні людських і національних прав в Україні ще один осяг. У дні 2-го серпня, завдяки заходам комітету, 18 сенаторів і конґресменів, ціла Гельсінкська комісія, підписали листа до М. Ґорбачова із домаганням леґалізації УКЦ і УАПЦ в Україні і пошанування релігійних і людських прав вірних тих Церков.

Текст цього листа у перекладі на українську мову:

Дорогий Пане Президенте:

Ми пишемо, щоб ще раз передати наше стурбовання винищуванням Української Католицької та Української Православної Церков. Ці Церкви,що були заборонені у часах Сталіна і їхні вірні, що були тоді виставлені на жорстокі переслідування, дальше не мають права леґального існування.

Кінцевий Гельсінкський акт зобов'язує усі 35 держав, які були учасниками конференції у справах безпеки і співробітництва в Европі, шанувати волю релігії. Заключний віденський документ з січня 1989 року зобов'язує держави, які приймали участь у підписанні того документу, „прийняти ефективні міри для запобігання і усунення дискримінації проти одиниць або спільнот з уваги на релігію, у визнанні, практикуванні і користуванні людськими правами й основними свободами у всіх ділянках громадського, політичного, економічного, суспільного і культурного життя". Помимо зобов'язання Совєтського Союзу притримуватися цих умов, українське католицьке духовенство і вірні є дальше переслідувані і в'язнені і їм забороняють права свобідно молитися Богові.

В обличчі Вашої зустрічі з Папою Іваном Павлом II тієї осені та у дусі Гельсінок і Відня, ми просимо, щоби Ви дозволили українцям-католикам і українцям-православним свобідно практикувати їхню віру. Цей важний крок був би суміcний з Вашою політикою гласности і демократизації, як теж із міжнародними зобов'язаннями Совєтського Союзу.

Сенатори:

ДеКонсіні (Арізона) голова комісії, **Франк Лаутенберґ** (Ню Джерзі), **Тимоті Вірт** (Кольорадо), Вайчі **Фовлер** (Джорджія), **Гаррі Рід** (Невада), **Алфонс Д'Амато** (Ню Йорк), **Джан Гайнц** (Пенсильванія) **Джеймс МекКлур** (Айдаго) **МакКолім Валлоп** (Вайомінґ); конґресмени: **Стені Гоєр** (Мериленд), містоголова комісії **Данте Фассел** (Фльорида), **Едвард Маркі** (Массачусетс), **Бил Ричардсон** (Ню Мексіко), **Едвард Фіґан** (Огайо), **Ден Риттер** (Пенсильванія), **Кристофер Смит** (Ню Джерзі),**Джан Портер** (Іллиной), **Френк Волф** (Вірджінія).

Голова КОНЛПУ Уляна Мазуркевич сказала, що багато допоміг у цій акції конґресмен Данте Фассел, попередній голова Комісії для безпеки і співробітництва в Европі.

О. Бандера повернулася в Україну

Лондон (УЦІС). — Згідно з інформаціями Марії Бочарської, члена львівської філії Української Гельсінкської Спілки, 8-го серпня ц.р. до Львова, після 48-річного перебування в Сибірі, вперше повернулася молодша сестра Степана Бандери, 72-літня Оксана Бандера.

М. Бочарська дальше каже: „Оксана Бандера — останній живий свідок із цієї родини. В цей же день шановна пані Оксана Бандера поклала квіти на те місце в центрі Львова, де у майбутньому буде стояти пам'ятник Шевченкові.

Присутні при цьому жителі міста, під проливним дощем, щиро вітали сестру одного з найвидатніших героїв України, захисника українського народу від іноземних поневолювачів, співом українського національного гимну, та 'Многая літа".

ВИСТАВКА І. ЗЄЛИК

Союзівка. — Тут в серії мистецьких виставок під час літнього вакаційного сезону в суботу і неділю, 26-го і 27-го серпня ц.р., свої твори покаже Ірина Зєлик. Виставка проходитиме в бібліотеці в „Гостинниці".

Мандрівка може не відбутися

Київ. — Газета „Радянська Україна" ч. 185 з 12-го серпня ц.р. з тривогою повідомляє про заплановану на вересень цього року незвичайну експедицію „Енеїда", що проводиться під егідою ЮНЕСКО, й трудноші, на які наштовхнулися учасники екіпажу.

Миколаївський екіпаж океанської яхти „Ікар", на борті якої будуть також двоє італійців, мають пройти марштуром леґендарного героя греко-римської мітології — героя поеми Верґілія і Котляревського „Енеїда". Яхта відвідає Трою, Коринт, Валетті і Картаґену, а потім прибуде до Італії. Відвідуючи стародавні міста, зруйновані війнами, учасники експедиції передадуть Греції старовинну амфору, знайдену вчителем М. Малютіним у районі давньоґрецького міста Ольвія, що поблизу Очакова. Ольвія також була зруйнована війнами, а старовинна амфора повернеться на батьківщину майже через 2,500 років. Передбачається, що в кожному місті, де будуть висаджуватися члени експедиції „Енеїда", виступатиме культурно-мистецька група з Києва, а коли прибудуть до Італії, то франківці покажуть там виставу „Енеїда".

Так передбачено, але совєтські бюрократи зірвали всі пляни. Як розповідає капітан яхти Борис Немиров, півтора місяця пішло тільки на те, щоб розшукати гроші, виділені їм Фондом миру. Гроші ті застрягли в паперових джунґлях миколаївського банку і час, який мав бути використаний на переобладнання яхти, пішов на розшуки тих грошей. А тепер знову ж таки невідомо скільки часу піде, щоб отримати обіцяний радіоапарат „Анґара РБ" від річкової фльоти та апарат сателітного зв'язку „FSN-70" від Чорноморського пароплавства. Не дістали вони й обіцяних приладів з Харкова.

Про експедицію вже поінформовані дипломатичні представництва тих країн, де має побувати „Ікар" зі своїми пасажирами, тому дружина у розпачі звертається через газету до всіх, хто обіцяв їм допомогу, бо яхта розрахована на обмежене число людей і її ще треба переобладнати, щоби знайшлося приміщення для вдвічі більшого числа пасажирів.

Врятувати стновище взялася кооператива „Море", яка обіцяє, що до 25-го серпня судно буде готове.

М.ҐОРБАЧОВ ЗАКЛИКАЄ ПОЛЬСЬКИХ КОМУНІСТІВ ДО СПІВПРАЦІ

Варшава, Польща. — Генеральний секретар Міхаїл Горбачов відбув у вівторок, 22-го серпня ц.р., 40-хвилинну телефонічну розмову із провідником комуністичної Польщі Мєчиславом Раковським, переконуючи його, щоб польська комуністична партія не відтягалася від співпраці із Тадеушом Мазовєцьким, у творенні нового коаліційного уряду.

У наслідок того провідники польської комуністичної партії відкликали свої погрози, що не будуть брати відповідальности і участи в новому коаліційному уряді Польщі. Ця несподівана зміна в настанові комуністичної партії після розмови з Ґорбачовим вказує на те, що Ґорбачов є дуже занепокоєний економічним станом Польщі та побоюється, що коли комуністи не будуть співпрацювати, тоді економічне відродження не буде в майбутньому можливе. Як відомо, польська комуністична партія вимагала від Лєха Валенси, який є головним мотором творення нового уряду, поважної співучасти в уряді, але він на це не хотів погодитися.

Несподівана для всіх інтервенція М. Ґорбачова вказує на те, що він старається вжити своїх впливів як теоретичний провідник комуністичної партії усіх сателітських держав, а ці впливи ідуть в останніх часах шляхом практичного компромісу, а не догматизму, як це було раніше. Попередники Горбачова були б вжили в подібній ситуації військову силу, як це було колись в Мадярщині і в Чехо-Словаччині.

М. Ґорбачов постійно старається полагодити назріваючі конфлікти дорогою компромісів. Провідники комуністичної партії Польщі не виявили ще усіх подробиць довгої телефонічної розмови з М. Ґорбачовим, але зворот у їхніх домаганнях в сторону поміркованости говорить сам за себе.

НІМЦІ МАСОВО ТІКАЮТЬ ІЗ СХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ

Ґіссен, Західня Німеччина. — Тисячі німців із Східньої Німеччини переходять тепер на Захід, зокрема через отворену від декількох місяців границю до Мадярщини.

Цей постійний наплив втікачів викликає велике занепокоєння в західньому німецькому уряді, а рівночасно є доказом, які важкі обставини життя є ще досі в комуністичній Німеччині. Втікачі переходять границю тільки із ручним багажем, часто залишаючи навіть свої авта, які для мешканців сателітних країн все ще є великим люксусом. В Будапешті і Ґіссені, що розташований недалеко Франкфурту, створено для нових втікачів великі табори, в яких вони перебувають заки зможуть влаштуватися або як з Будапешту, переїхати до Австрії чи Німеччини. У липні 11,707 втікачів прибуло до цих таборів, а на останній кінець тижня 1,400 нових втікачів перейшло границю до Мадярщини.

Для уряду Східньої Німеччини ця постійно зростаюча хвиля втікачів є незвичайно неприємним доказом того, що комуністична система зовсім втрачає свою популярність. На підставі існуючого права Західня Німеччина мусить дати втікачам горожанство, але з тим зв'язане є також перебрання цілої відповідальности за долю нових горожан. У переповненій Західній Німеччині це створює поважну кризу так мешканеву, як і праці, тому німецька преса та інші засоби масової інформації від двох тижнів ставлять цю справу на першому місці своїх новинок і коментарів.

Канцлер Гельмут Коль та його уряд закликають німців із Східньої Німеччини залишатися на місцях, але рівночасно пропонують урядові Еріха Гонекера дати своїм горожанам більше свободи подорожувати і висловлювати свої політичні переконання, як також дати їм більше засобів до життя, які досі там все ще дуже обмежені, особливо коли йдеться про харчі та одяг.

Досі 672,000 німців переїхало нелегально до Західної Німеччини, з того 200,000 в останніх п'яти роках.

В АМЕРИЦІ

СТАРШИНА ВІЙСЬКОВОЇ фльоти заскаржив американський Уряд на 55 міл. дол. за те, що його дружина дістала в часі родів дитини трансфузію крови, що була затруєна вірусом АІДС. Наслідком смертельної недуги АІДС і дитина, і мати померли, а чоловік також заражений. Тому тепер він провадить процес в імені єдиного члена родини, що є здорова, а це — 6-літня дочка, уважаючи, що держава мусить забезпечити її фінансово.

В НЮ ЙОРКУ ПРИГОТОВЛЯЮТЬ із початком нового 1990 року підвишку оплат на підземці, яка досі виносить 1 дол. Припускають, що підвишка буде виносити 10, а може і 20 центів. Останній раз змінено висоту оплати 1-го січня 1986 року із 90 центів до 1 доляра.

ДОСЛІДНИКИ З УНІВЕРСИТЕТУ Каліфорнії ствердили, що натрій-карбонат відомий широко середник, який вживають від 60 років при атаці серця, може хворому ще більше зробити шкоди, як допомогти. Цей середник, який загально відомий як складник соди, що її вживають до печення, шкодить серцю і сповільнює працю печінки.

В АТЛАНТІ У БЮРІ Крайової асоціяції для росту кольорового населення вибух каністер з газом, який хтось післав поштою на адресу бюра. При розпакуванні посилки поранених було 15 осіб, але ніхто не зазнав поважних ушкоджень. Хто був автором цього диявольського задуму досі не виказано, помимо того, що пошта робить розшуки, щоб знайти, хто цю посилку вислав.

У ПОСТІЙНОМУ ЗРОСТІ фінансових вкладів Японії у господарку ЗСА останньо зареєстровано, що одна із передових японських електронічних фірм вложила 100 міл. дол. у продукцію американських фільмів у Голливуді. Продуцентом фільмів є Лоренс Ґордон. Ця перша спроба японського підприємства відкриває шлях для інших в тому напрямі.

ПОСАДНИК МІСТА НЮ ЙОРКУ Едвард Кач заявив, що у близьких виборах на цей пост він бачить лише двоє поважних кандидатів — себе і неґра Дейвида Дінкінса. Усі однак інші кандидати, включно із Д. Дінкінсом, відкинули це ствердження Кача.

ЦЬОГО ЛІТА ЗАНЕПОКОЇЛИ усіх великі крадежі в університетських бібліотеках. Як інформують, досі у 13 бібліотеках вкрадено 2,000 до 3,000 сувоїв мікрофільмів. Ці крадежі тепер є під розглядом ФБІ.

БАЛТІЙЦІ ВИМАГАЮТЬ НЕЗАЛЕЖНОСТИ

Вільнюс, Литва. — Литовська преса надрукувала звіт спеціяльної комісії Верховної Ради Литви, яка дослідила совєтсько-німецький договір з 1939 року і заявила, що здійснена в рамках цієї незаконної угоди анексія Прибалтики Совєтським Союзом являла собою міжнародний злочин. Тепер литовці вимагають, як лотиші і естонці, повної незалежности.

У звіті, який буде представлений на розгляд повного складу Верховної Ради республіки, говориться, що „ліквідація наслідків" анексії є не тільки „внутрішньою справою СССР , але справою Европи і всього світового суспільства", і що пакт Сталіна і Гітлера „зумовив втрату суверенітету і незалежности Литовської республіки і її насильне включення у склад СССР".

Як підкреслюють автори звіту, литовський парлямент прийняв резолюцію, що схвалювала анексію, лише під тиском совєтської влади; що ця резолюція виходила поза рамки повноважень, які мав тоді парлямент і що вона кричуще суперечила бажанням громадян Литовської республіки.

Кореспондент аґентства АП Ендрю Кател пише, що звіт комісії заходить у своїх висновках значно далі, ніж цього хотіла б Москва, і показує, наскільки великий нині в республіці вплив литовського Народного фронту Саюдіс.

Аналогічна комісія загальносоюзної Верховної Ради записала у проєкті свого звіту, що пакт 1939 року треба визнати недійсним. Однак в її звіті нема критичних висновків з приводу включення трьох незалежних прибалтійських держав до складу Совєтського Союзу.

Член Політбюра ЦК КПСС Александер Яковлєв заявив в інтерв'ю газеті „Правда", що між секретним протоколом до пакту і включенням Литви до складу Совєтського Союзу нема ніякого зв'язку. Однак головний ідеолог литовської Комуністичної партії Юстас Палецкіс заявив на пресовій конференції у Вільнюсі, що „Литва прагне суверенітету і незалежности — ми цього слова не боїмося". Він додав, що республіка не розраховує добитися незалежности зразу, і що справа про те, які форми прийме незалежність, буде вирішена поступово.

У кінці цього року або на початку наступного в СССР відбудуться місцеві вибори. Представник „Саюдісу" Альвідас Медалінскас заявив, що його організація постарається вибрати у Верховну Раду республіки ще більш радикально настроєних депутатів і потім буде добиватися того, щоб вона призначила референдум на тему, який суспільний лад хочуть мати литовці, а також у справі характеру дальших відносин між Литвою і Совєтським Союзом.

У СВІТІ

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА попередження, понад 2,000 пражан вийшли на вулиці столиці, щоб відзначити сумний ювілей окупації Чехо-Словаччини 21 рік тому. 21-го серпня 1968 року совєтські війська при символічній підтримці армійських з'єднань країн Варшавського Пакту блискавично окупували Чехо-Словаччину, щоб покласти кінець „перебудовним" починанням тодішнього першого секретаря ЦК КПЧ Алєксандра Дубчека і групи реформаторів, що об'єдналися навколо нього. Кожний рік пражани відзначають ці роковини, однак влада попередила, що не допустить демонстрацій і не зупиниться перед застосуванням сили. Сотні поліціянтів перегородили демонстрантам дорогу. Кілька осіб були заарештовані зразу ж, однак решта, зібравшись в групу, відмовилися розійтися, влаштувавши мітинґ, який тривав півтори години. „Нехай Ґорбачов полюбується на це!" — кричали демонстранти, коли поліція пробувала розіґнати мітинґ. Потім демонстранти пройшли від Вацлавської площі до будинку Ради міністрів, викрикуючи гасла: „Хай живе Польща!" і „Росіяни, забирайтеся додому!"

ПРЕДСТАВНИК МІНІСТЕРСТВА закордонних справ Туреччини заявив, що турецька сторона надалі вимагатиме від етнічних втікачів з Болгарії в'їзних віз, до того часу, поки не буде укладена угода в цій справі між двома країнами. В заяві міністерства закордонних справ говориться, що це рішення було викликане відмовою болгарів почати переговори про укладення угоди, яка надійно захищала б громадянські права етнічних турків, що втікають з Болгарії. За останні три місяці в Туреччину прибуло коло 300,000 етнічних втікачів. Втеча з Болгарії викликана посилення там кампанії насильної асиміляції і зміною їх мусулманських імен на слов'янські. Болгарський уряд карав турків навіть за те, що вони розмовляли рідною мовою. Недавні заяви болгарських офіційних осіб свідчать, що вони мають намір конфіскувати майно етнічних турків, які покидають країну.

ЗІ СТОЛИЦІ АЗЕРБАЙДЖАНУ Баку надійшли півідомлення, що 25 підприємств республіки повністю припинити працю. Страйкарі висунули єдину вимогу: підтвердити республіканську приналежність Наґірно-Карабахської автономної области і категорично відкинути претензії Вірменії на цю територію. Страйки організовані Народним фронтом Азербайджану. Народний фронт уже провів одноденний попереджувальний страйк. В той же день у Баку відбулися масові націоналістичні демонстрації. Місцеве партійне керівництво схвалило основну вимогу демонстрантів — ліквідувати спеціяльно створений надреспубліканський комітет управління Наґірним Карабахом.

МАДЯРСЬКЕ ПРЕСОВЕ аґентство МТІ повідомило, що ціни на м'ясо в країні піднялися на 6.5 відсотка. Зростання цін на м'ясо і м'ясні продукти почалося після того, як уряд попросив не робити того, а загальнокрайова профспілка загрозила страйком. М'ясна промисловість в Мадярщині належить державі, однак в результаті недавніх реформ уряд не має права диктувати ціни. За словами керівників м'ясної промисловости, зростання цін було необхідним із-за зростаючої вартости виробництва.

У РЕДАКЦІЮ БЕЙРУТСЬКОЇ газети „Ан-Нагар" і в місцеве відділення Західнього пресового аґентства надійшли копії комунікату, випущеного проіранською шіїтською терористичною організацією Гезболла. Терористи повідомили про намір розправитися з двома закладниками американцями Едвардом Тресі і Джозефом Сісіппіо, якщо Вашінґтон не переконає Францію вивести військові кораблі зі Східнього Середземномор'я. Заява Гезболли, на думку багатьох коментаторів, викликана побоюванням керівництва ливанських мусулманських груп, яке вважає, що Франція може надати реальну військову допомогу християнам у Бейруті.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW, (202) 347-8631 (факс)
Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Наркотики — міжнародна проблема

Наркотики перестали бути внутрішньою проблемою Америки. Вони вже не є внутрішньою проблемою ні однієї країни, зате на овиді виринула можливість міждержавного порозуміння для спільного поборювання цього лиха. Після того, як багато шуму наробило арештування Фіделем Кастром на Кубі популярного генерала, як голови організації, що перепачкувала наркотики до Америки, у центрі міжнародної уваги опинилася Колюмбія. Велика територією і населенням латиноамериканська країна, з поверхнею около 440,000 кв. миль з 32 мільйонами населення, межує з Панамою, Еквадором, Перу, Південною Бразилією і Венесуелею. Спершу під владою Еспанії, а від 1819 року самостійна держава. Одна з еспаномовних країн з республіканським устроєм — була тереном щораз нових внутрішніх потрясень, головно соціял-політичного й економічного характеру, завжди з рясним проливом крови. У минулому сторіччі згинуло там яких 200,000 осіб у внутрішніх зударах. У останніх 20-ти роках переведено там різні корисні для народу реформи і відносини ніби впорядкувались: Проте виринуло нове лихо: Колюмбія стала неначе центром продукції й експорту кокаїни. Зиски з цієї торгівлі такі великі що склалися зорганізовані картелі, які повели підпільний терор проти всіх державних чинників, які були заанґажовані у боротьбі проти цієї пошести. Від 1981 року згинуло 220 суддів, які засудили чи були арештовані за торгівлю наркотиками.

Коли згинув також високий урядовець тамошнього Верховного Суду — 4,500 суддів проголосили страйк, вимагаючи більшої особистої охорони та ревізії судової системи. Цей страйк у минулому тижні відкликали, коли невідомий покищо злочинець вбив сенатора Луїса Карльоса Ґаляна, чолового кандидата на президента, який кандидував під гаслом боротьби проти наркотиків. Це вбивство сколихнуло всім суспільством. Тоді заведено в країні винятковий стан. Офіційно подано, що арештовано 9,896 осіб у зв'язку з тим убивством, але безпосереднього вбивника ще не знайшли. Зухвальство потентатів цього царства наркотиків дійшла до такого ступеня, що у пресі появилася анонімова заява, в якій вимагається, щоб між отим підпільним злочинним світом і урядом повести „переговори". Як твердить „Ню Йорк Таймс" з 21-го серпня 1989 року — головачі продукції й експорту наркотиків найбільше насторожені проти загрози, що арештованих будуть видавати З'єднаним Стейтам Америки, щоб тут їх судили. Але є між колюмбійцями перелякані опортуністи, які дораджують дійсно переговорювати з отим підпільним світом і — вирогідно — обіцяти злочинцям, що їх не видаватимуть до ЗСА та й знижать судові кари.

У цьому самому числі „Ню Йорк Таймсу" є вістка з покликанням на британське бюро Ройтера, що генеральний прокуратор Дік Торнбурґ і сам президент Буш позитивно ставляться до ідеї — вислати військо до Колюмбії, щоб воно допомогло місцевим органам безпеки зліквідувати уфортифіковані центри цього злочинного підпілля у гористій околиці Колюмбії.

Наші відомості у цій несамовитій історії страшенне скупі. Чоловий американський щоденник „Ню Йорк Таймс" із своєю сіттю закордонних кореспондентів теж не всилі інформувати про довірочні дипломатичні розмови, адже у столиці Колюмбії Боґоті (коло 4 мільйони мешканців) є амбасадор ЗСА й у Вашінґтоні є амбасадор Колюмбії. Від минулорічних осінніх президентських виборів справа наркотиків стала однією з найболючіших не тільки здорових і соціяльних проблем, але й проблем суто-політичних. Джордж Буш зобов'язався був навести на цьому фронті енерґійну боротьбу й назначив окремого члена свого уряду, Вілліяма Беннета керівником цієї акції. Історія з наркотиками у Колюмбії торкається не тільки секретаріяту Беннета, але й секретаріятів військових та судових справ. Остаточно мільйонери підпілля наркотиків у Колюмбії програють, як програв ніби незнищимий цар підпілля в Чикаґо Аль Капоне з часів прогібіції. Вбивство названого вгорі колюмбійського сенатора було грубою помилкою злочинців, які повірили у свою недоторкальність і свою владу. Не може бути, щоб уряд Колюмбії пішов на якісь переговори з злочинним підпіллям. Навпаки — не є виключене, що ці останні злочини у Колюмбії змобілізують не однодержавну, а міжнародну акцію проти наркотиків із участю у цій війні навіть війська. Тоді смерть цього сенатора, смерть вбитих злочинцями суддів і смерть американських поліціянтів, застрелених продавцями наркотиків чи наємними вбивниками — не пішло б намарне

СТРАЙК В ДОНБАСІ

(Надія Світлична за Є. М. Ратниковою)

II.

Преса й телебачення — як місцеві, так і центральні — дали інформацію, що шахтарі Макіївки припинили страйк. Представник макіївських шахтарів виступив на мітинґу, повідомивши, що страйковий комітет пішов на повідку в адміністрації, і шахтарі його переобрали. Страйк відновлено. Шахтарі Макіївки солідарні з донецькими. Шахтар шахти ім. Абакумова заявив, що його соромно, що на шахті немає страйкового комітету. Він просив представників об'єднаного страйкового комітету поїхати на шахту, поговорити з шахтарями, закликати їх до солідарності. Увечері шахтарі цієї шахти, пройшовши пішки 15 км., увійшли на площу, яка їх вітала, і тут таки впали від утоми. Автобусів їм не дали. Однак, це не спинило шахтарів. Директор шахти ім. Абакумова склав свої повноваження.

Слідом за цією шахтою на площу прийшла остання з тих, що не страйкували, — Моспинська. Весь вугільний комплекс Донецька зупинився. Не страйкували шахти в Добропіллі. В усьому Донбасі, не лише в Донецьку, стояло 92 шахти — близько 500 тисяч чоловік. Збитки обчислювали близько 40 мільйонами крб. На шахтах працювали тільки системи життєзабезпечення шахт: служби вентиляції, підтримки кріплень тощо. Видобутку не було.

Виступаючи на мітингу, шахтар шахти „Запереваль на" запропонував кожному дирректорові щороку місяць відпрацювати в забої, не втрачаючи посади і зарплатні але опановуючи умови праці рядових трудівників. Серед галузевих вимог почали з'являтися ширші — соціяльні. Було порушено питиння про відомчі дачі, важку екологічну ситуацію. „Нашим дітям ніде відпочивати, а ці дачі стоять порожні. Там, у тиші й спокої, поліпшують свої здоров'я упривілейовані особи", — так було заявлено з трибуни з пропозицією передати ці дачі дітям Донбасу, так само, як і приміщення міністерства вугільної промисловости УССР, а нині промислового управління „Донецьквугілля" — зайвої ланки управління, що висить на шиї в шахтарів. Цю вимогу було внесено до умов шахтарів Урядової комісії і згодом задовільнено, тобто внесено до протоколу угоди.

Страйкарі показували на приміщення обкому, питаючи: „Чим займаються люди, що сидять у цьому будинку, перед яким розмістилися страйкарі? Навіщо партапаратникам нове таке розкішне приміщення? Чим погане старе? Навіщо витратили 27 мільйонів, скоротивши житлове будівництво в період його опорудження, оскільки бракувало коштів? Невже, раз його вже побудували, йому не знайдеться кращого застосування — для дитячих установ, лікарні, Будинку знань, мистецтв тощо?

Було враження, що в ці дні обком не працює. Апаратники, що раніше з такою пихою вносили себе до 16-поверхового будинку, вхід до якого вище другого поверху для простих смертних недосяжний, у ці дні не показувались біля нього. Через який вхід і як потрапляли службовці до своїх кабінетів — лишилося загадкою оскільки головний вхід блокували шахтарі. Припускають, що в переляканих чиновників теж був вимушений страйк. Вечорами світла не вмикали, світилося тільки вікно кабінету урядової комісії: її члени і страйковий комітет перебували там цілодобово.

В ніч з 21-го на 22-го липня почали читати першу редакцію протоколу. Площа її відкинула. Комісія пішла доробляти її. Близько 4-ої ранку вийшли з допрацьованим варіянтом. Читали до ранку. І знову шахтарі його відкинули. Почалася нова робота над угодою.

Третю редакцію почали читати близько 6-ої вечора 22-го липня. Читав голова Об'єднаного страйкового комітету Олександр Бокарев. За ним виступив міністер вугільної промисловости СССР Щадов, спеціяльно запрошений цього дня з Кузбасу, попри те, що тут був його заступник Фісун.

Заступник голови Ради Міністрів СССР Ряб'єв був самокритичний у тому, що проблеми занедбані і шахтарі в своїх вимогах мають рацію.

Змістовною видалася всім промова голови Ради з питань праці Щербакова, якому на шостий день призначення на цю посаду на сесії Верховної Ради СССР довелося розв'язувати комлекс проблем Донбасу. „Головне досягнення", — підкреслив він, права колективів брати шахту в оренду, здійснювати реальний госпрозрахунок, перевибори рад трудових колективів, директорів і адміністративного апарату, який мусить найматися до робітників на працю і бути їм підлеглим у своїй діяльності. З цікавістю слухали його шахтарі про те, що досягнуто угоди про можливість розпоряджатися 70% прибутку, лише 30% віддаючи державі, торгувати із закордоном, мати валюту, розпоряджатися нею, обновлюючи виробництво.

Закінчення буде.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редагує Лев Яцкевич

Відлуння історичного суду над Ґалілео Ґалілеї

Цей суд відбувся, приблизно 350 років тому, в Римі, на якому головний інквізитор звинувачував один з найбільших умів середньовіччя, Ґлілео Ґалілеї у церковній єресі. Йшлося, конкретно, про розповсюджування у слові й письмі геліоцентричної соняшної системи, яку польський вчений, Міколай Коперник відкрив та опублікував в 1543 році в своїм епохальнім творі п. з. „Про кружляння небесних тіл" („De Revolutionibus Orbium Celestium"), у противагу геоцентричній птоломеївській системі, яку, поряд з філософією Аристотеля, прийняла християнська Церква, як одну із своїх догм.

Ґалілео почав студіювати медицину в університеті в Пізі, але його більше цікавила математика й фізика, а згодом астрономія, якій він присвятив ціле своє життя.

На весні 1609 року в часі читання лекцій у Падуанському університеті, він довідався про існування „оптичної труби", яку мав хтось винайти у Голляндії. Цей винахід так його заінтриґував, що він, не втрачаючи багато часу, поїхав особисто до Голляндії та придбав цей побільшаючий інструмент, який він зразу переконструював та унапрямив на зоряне небо. Те, що він побачив, було приголомшливе: поверхня срібного кружка місяця, порепана густо кратерами, плянета Сатурн, оперезана золотим обручем та плянета Юпітер, закосичена чотирьома сателітами-місяцями, які кружляли довкола матірної плянети, врешті плянета Венера, що проходила періодично крізь подібні фази, як наш земний Місяць. Ті всі спостереження потверджували правдивість геліоцентричної системи Коперника, згідно з якою осередок нашої соняшної системи становить не Земля, як твердив Птоломей, а Сонце, навколо якого кружляють плянети, а одною з них є наша Земля. А ставши звеличником цієї нової системи, він пропаґував її із жагою неофіта у своїх лекціях в університеті та у своїх наукових творах, до яких слід зарахувати есей про соняшні плями та філософічно-науковий твір „Діялог про дві головні системи світу".

Побільшуюча „оптична труба" придбала Ґалілеєві великий розголос і славу; він був побажаним гостем у сенаті Венеції та у великого князя Косімо II де Медічі у Фльоренції, якому він в подарунку дав „оптичну трубу", власного проєкту та виробу, а великий князь подарував у заміну, йому золотий ланцюг та медалю. Але вершком його популярности та тріюмфу слід вважати його офіційне запрошення до Риму, в квітні 1611 року, де його прийняв на авдієнції сам Папа Борґезе, Павло V. який виявив його рідкісну пошану, не дозволяючи клячати, в часі авдієнції. Єзуїтські священики влаштували з ним наукову зустріч в „Collegio Romano", на якій Ґалілео намовив декількох учасників глянути оком на небо крізь його „оптичну трубу", яку, до речі, один з кардиналів, грецького походження, назвав „телескопом", і ця назва дотривала досьогодні. Але це була тиша перед бурею.

У 1624 році Ґалілео приїхав знову до Риму, щоб скласти поклін нововибраному Папі Урбанові VIII, але новий Папа поставив собі завданням прочистити Римо-Католицьку Церкву від всіх єресей, які постійно витикали йому протестанти. Тому він не міг дозволити собі на толерування єресі, яку намагався впровадити Ґалілео Ґалілеї. Він до речі найшовся в той спосіб в кліщах поміж більш ліберального протестанською Реформацією та консервативно Римо Католицькою Церквою; у висліді, Ґалілео став офірним козлом, який мусив заплатити дорого за пропаґування нової геліоцентричної системи.

Великий інквізитор виготовив проти нього акт обвинувачення, а Папа римський завізвав його приїхати особисто до Риму. З уваги на його слабке здоров'я його несли з Фльоренції до Риму у лектиці князя Косіми II. Інквізиційний суд потрактував Ґалілея дуже брутально та вороже, грозив йому двічі тортурами та присудив йому відносно дуже гостру кару: 1) відречення навколішках від теорії Коперника, 2) заборону її поширювання у слові та в письмі, заборону публікації, попередньо дозволених Папою „Діялогів" та 3) домашній арешт в його власнім домі, у Фльоренції до кінця життя. Ґалілео помер, по чотирьох роках цього арешту, на 78-му році життя, зумівши перед тим докінчити та видати в Голляндії свої „Діялоги" та дві наукові праці з ділянки фізики та міцности матеріялів.

Триста п'ятдесят років пізніше, Папа Іван Павло II, вирішив зреґабілітувати Ґалілея оприлюдненням архіву його інквізиційного суду та поліпшенням. В офіційнім журналі Ватикану „Оссерваторе Романо" статті, в якій стверджено, що обвинувачення Ґалілея стосовно церковної єресі було несумісне з правдою та не мало жодних юридичних основ.

Публікацію документів цього суду Папа доручив Понтифікальній академії, а їх редакцію двом італійським професорам історії. На їх думку, метою публікації

(Закінчення на стор. 4)

Михайло Лоза

„УКРАЇНСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ АРХІВ" Ч. 9

II.

У присвяченому д-рові Лапичакові розділі поміщено ще дві згадані вже вище рецензії на 7-му книгу „УМА" і статтю самого д-ра Лапичака на тему „Що поможе Україні?", з такою приміткою редакції: „Це остання стаття бл. п. д-ра Томи Лапичака, що витягнена з лінотипу, на якій зупинилась його праця".

Можливо, що хтось погодиться з висловленими у цій статті думками, але для багатьох ця стаття може бути дискусійною. Подискутувати можна б, наприклад, над оцими авторовими міркуваннями: „Нам можуть деякі державні закони СССР видаватись гострими, неоправданими і несправедливими. Але вони тим не менше є законами і їх треба респектувати. Казали римляни: 'Дура лекс, сед лекс'. (Твердий закон, але — закон, прим. М.Л.)". (Стор. 40). Біда в тому, що совєтські закони в практичному приміненні стають беззаконням.

Розділ про д-ра Лапичака замикається двома статтями, які є своєрідним „подзвінням" по газеті „Українське життя", яка видавалася в Чикаґо протягом майже 30-ох років, почавши від 1955 року. Автором першої статті „Пост мортем" газети „Українське життя" („Пост мортем" — „після смерти", „посмертне" — прим. М.Л.) є д-р Ю. Мовчан. Друга стаття: „До епілогу 'Українського життя'" належить перу О. Куленка. (Див. стор. 60 і 62). Ці статті були надруковані: перша в часописі „Українські вісті", друга в журналі „Наші дні".

Редактор книги д-р Павло Пундій включив до неї дві згадані вище статті доцільно. Адже ж д-р Лапичак був творцем „Українського життя" і довголітнім його редактором, до своєї смерти, яка наступила 2-го квітня 1975 року.

Ми навмисно зупинились довше на цьому розділі, бо, пізнавши його докладніше, не можемо не звернути уваги на його однобічність. Справа в тому, що редактор д-р П. Пундій обмежився переважно до статтей, що вийшли з-під пера однодумців д-ра Лапичака. Добре було б зібрати і помістити в книзі статті авторів з іншого політичного середовища, ніж те, до якого належав д-р Лапичак. Але й тих статтей, що їх призбирав д-р Пундій, не можна ставити під одну мірку, бо статті д-ра Юліяна Мовчана, наприклад, не вільні від критичних думок відносно д-ра Лапичака і його поглядів. В статті „Д-р Тома Лапичак — десятиріччя його смерти" (стор. 47-50) д-р Мовчан висловив, між іншим, такі думки:

„Нарешті, не можна тут не згадати ще одного, я б назвав 'курйозу' з праці Томи Лапичака, як редактора. Хоч і не відрікаючись від принципів націоналізму, Лапичак одночасно безперечно був ворогом всякого тоталітаризму та оборонцем вислову вільної думки. Це він неодноразово підкреслював у таких статтях, як 'Демократичний націоналізм можливий і потрібний', 'Як розуміти демократію' та ін.

На жаль, будучи редактором, практично Лапичак не завжди робив те, що проповідував. Наведу такий приклад. Десь на початку 1966 року на сторінках газети 'Українське життя', редактором якої він був, розпочалася жвава і актуальна дискусія на тему дальшого існування шкіл українознавства на еміґрації. В тій дискусії на сторінках 'У.Ж.' взяв слово також автор (тобто — д-р Мовчан, прим. М.Л.) цих рядків. Оскільки з деякими моїми поглядами не всі погоджувалися (в тому числі також редактор), тому в газеті появилося чимало критичних завваг, в тому числі мені було „пришито" навіть таких 'гріхів', в яких аж ніяк не можна було мене запідозріти. З боку ред. Лапичака було навіть подано на мою адресу деякі конкретні питання.

Користуючись загальновідомим правом 'самооборони', я негайно написав відповідь своїм опонентам, сподіваючись, що бодай з 'журналістичного обов'язку' редактор не завагається її помістити. На жаль, так не сталося, — не зважаючи на мої кількакратні нагадування, моя відповідь ніколи не була поміщена в газеті. (Пізніше я довідався, що подібне він робив також з іншими своїми дописувачами, листи чи дописи яких він не поміщував, якщо вони не були до його смаку."

В наступному розділі книги поміщено дві статті д-ра Лапичака з доповненнями до обидвох статтей д-ра Мовчана. Назва першої статті „Лікарі журналісти і публіцисти", другої — „Лікарі в українській літературі". Звідки перепечатано ці статті, в книзі не сказано. Можна припускати, що з „Лікарського вісника". Подано тільки роки написання статтей: перша написана в 1961-му році, друга в 1964-му. Обидві статті, з доповненнями д-ра Мовчана, — це досить багатий матеріял, який стане в пригоді не одному майбутньому дослідникові цих справ.

Досить багато матеріялів зібрано в розділі „З історії української медичної науки і освіти". Цим розділом охоплено 9 статтей, друкованих у „Свободі", „Нашій Культурі" (це додаток до „Нашого Слова", що виходить у Варшаві), в „Житті і слові", в журналі „Авангард".

Багато інформацій про діяльність УЛТПА і окремих лікарів дають розділи 4-ий і 5-ий („Лікарські Наукові З'їзди" і „Лікарська Хроніка а 1985 рік).

Сумом наповняє читача 6-ий розділ, в якому віднотовано втрати в людях,

(Закінчення на стор. 4)

Володимир Барагура

ТАРАС ШЕВЧЕНКО — БОРЕЦЬ ЗА УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ

(Доповідь на 15-му з'їзді сеньйорів УНС у 175-ті роковини народження Поета)

III.

Хоч як любив Шевченко козацькі часи, силу, красу й славу та романтику й лицарські подвиги запоріжців, то знав, що ці часи не повернуться.

У поезії „До Основ'яненка" пише:

...Очерети
у Дніпра питають.
Де то наші діти ділись,
Де вони гуляють?

Де панують, бенкетують
Де ви забарились?..
Верніться!..

Але Дніпро й Синє море відповідають.

Не вернуться,
На віки пропали!
Не вернуться запорожці,
Не встануть гетьмани,
Не покриють Україну
Червоні жупани...

А не вернуться тому, що історична доля змінилася й українська держава відновиться в іншій формі. Змінилися навіть степи, які колись були бойовищем з ворогами, а тепер стали управними полями:

Верніться, дивіться
жита похилились
де паслися ваші коні,
де тирса шуміла,
де кров ляха, татарина
Морем червоніла...

А знову на Січі „мудрий німець картопельку садить". Отже настали інші не лише політичні, але й економічні та соціяльні обставини.

Хоч у поемі „Гайдамаки" Шевченко пише:

Дай то, Боже милий,
в степах України
блисне булава...,

то слово „булава" означає тут не гетьманський клейнод, але воно є символом державної влади взагалі.

Щоб оновити народний організм, треба влити в нього свіжу, святу козацьку кров, треба позбутися перевертнів, яничарів, сьогоднішніх „малоросів", „грязі Москви", „варшавського сміття", людей кар'єровичів які „лижуть царицині патинки за шмат гнилої ковбаси", або за „цинові ґудзики й каламарі", тобто за дрібні державні посади, треба обтрястись із лицемірів-самолюбів, що „люблять на братові шкуру, а не душу та й луплять її по закону". Чи ж це не сьогоднішній Володимир Щербицький та інші совєтські апаратчики українського роду? Чи це не Микола Хвильовий та Юрій Коцюбинський, що задивлені в „загірню комуну на обрії неба", воювали по боці ворога проти уряду Української Народної Республіки? Чи не Володимир Винниченко?

В поемі „Кавказ" Шевченко закликає:

Борітеся, поборете!
Вам Бог помагає...

Але під словом „борітеся" Шевченко розуміє не лише збройну боротьбу, але й працю, молитву, науку, освіту, читання, зокрема рідної історії, щоб знати, „Чиї ми сини? Яких батьків? Ким? За що закуті?,.. вживання рідної мови.

Поет саркастично каже:

Всі мови слов'янського ладу,
всі знаєте — а своєї
дасть Біг...

Велику вагу прикладає Шевченко до науки:

Учітеся, брати мої,
думайте, читайте...,

або: „Якби ви вчились так, як треба, то й мудрість би була своя"...

Ось шляхи й засоби та передумови, які ведуть до власної державности. Шлях мозольний, але без труду, щоб ми день і ніч просили Бога „подати нам єдність і зіслати волю й долю'", то Бог нам їх з неба не скине. Народне прислів'я каже: „Бога взивай, але рук прикладай".

*
* *

Як має виглядати наша відроджена держава? Шевченко пише:

Без холопа і без пана,
сама собі у жупані,
оксамитом шляхи стеле,
і єдвабом застилає
і нікому не звертає...

Тут сказано багато: Україна має бути „сама собі", тобто самостійна, незалежна, суверенна держава, економічно заможна („оксамитом шляхи стеле"...), мілітарно забезпечена) „і нікому не звертає", тобто не поступається). Устрій має бути демократичний — всі соціяльні прошарки мають бути правами рівні без панування одної суспільної кляси над іншими. Що ідеалом держави в розумінні Шевченка має бути демократія, виразно видно з його „Послання": „Чи діждемось ми Вашінґтона з новим і праведним законом, але діждемося колись"....

*
* *

Ідею повного національно-державницького, соціяльно-економічного, культурного й релігійного-церковного визволення Шевченко підніс не тільки в поетичній творчості, але здійснював її конкретно в реальному житті, за що його арештували, вели проти нього слідство, засудили й вивезли в Казахстан. Шевченко став надхненником і організатором політично-ідеологічного Кирило-Методіївського Братства. Крім Шевченка головними братчиками були його друзі — письменники Панько

(Закінчення на стор. 4)

О. Нарожняк — скульптор з Бразилії

Одна із скульптур О. Нарожняк

Серед сучасних і видатних мистців українського походження у Бразилії. . в місті Ріо де Жанейро живе відома скульпторка Оксана Нарожняк.

Недавно в Куритибі мав я нагоду бачити твори та познайомитись з життям цієї мисткині, що, на жаль, серед нашої громади в Бразилії маловідома.

Оксана Нарожняк народилася у Німеччині, а приїхала до Бразилії малою дитиною. Мешкала вона довгий час в Куритибі, де закінчила середню школу, а тому що скульптура була її замилуванням, виїхала до Америки, студіюючи в різних містах і здобуваючи кращу практику та знання із скульптури.

Більшість її скульптур — це жіночі постаті невеликих розмірі, що викликають сильне враження своєю оригінальністю та форматом. Кожна особа в її працях затримує власний стиль з додатком власного „я". У своїх творах скульпторка відтворює страждання людини.

Мисткиня О. Нарожняк не раз виставляла свої праці в галеріях, у таких містах як Ню Йорк, Вашінгтон, Сан Павльо, Куритиба та Ріо де Жанейро.

Мистецтвознавці зараховують її до вийняткових мистців цієї країни, де здобула велику популярність серед бразилійського середовища. Тепер вона постійно живе в місті Ріо де Жанейро.

Корнелій Шмулик

В болючу річницю відходу до вічности св. п. мґра М. Утриска

Сумна вістка потрясла вірну дружину мґра Галю Утриско, Т-во „Бойківщини", колишніх мешканців Бойківщини та всіх українців, які знали мґра Мирона Утриска. Відійшов до вічности 2-го вересня 1988 року.

Св. п. мґр Мирон Утриско народився 30-го серпня 1908 року у Львові, де закінчив гімназію, торговельну академію, право й дипломатичні студії у Львівському університеті. Відтак у Львові відкрив свою адвокатську канцелярію.

Провадив науково-дослідну працю у трьох ділянках: етнографічній, історичній і філологічній. Перед Другою світовою війною був співправником у „Новому Часі". На еміґрації в Німеччині як чільний пластовий діяч видав книжечку „Гри й забави в пластовій домівці", а крім того дописував до виховно-таборових пластових журналів.

В Америці в 1952 р. написав книжечку „Що таке Провидіння", яка вийшла друком в видавництві „Америка". В 1956 р. про нього була згадка в книзі „Гу іс Гу ін де Іст". У роковини Сотера Ортинського видав книжку „Єпископ-Піонер" у видавництві „Провидіння". Провадив досліди й збирав біографії визначних українців, що своєю діяльністю відзначилися у світовій науці: д-р Тесля, Заблікевич і інж. Фещенко Чопівський та ін. На ті теми писав статті в пресі. До енциклопедії українознавства написав цілий ряд статтей-гасел про визначних українців Бойківщини.

Був основником, власником і керівником української радіопрограми ім. Шевченка протягом 27 років у Філядельфії. Програма складалась з літературних і мовних хвилин, яку мґр Мирон Утриско сам опрацьовував.

Від 1968 р. писав в журналі „Літопис Бойківщини", який виходить двічі на рік, поміщував науково-історичні статті та мемуаристичні, а від 1977 року був головним редактором і видавцем згаданого журналу. В „Літописі Бойківщини" помістив свої дослідчі праці з етнографії та історії. Головно етнографічні досліди Бойківщини. Разом зі сл. п. професором Олексою Бережницьким зібрали матеріяли й видав книжку про „Гетьмана Петра Сагайдачного", а в 1980 р. був головним редактором і видавцем монументальної книги „Монографія Бойківщини", в якій помістив дві свої праці на історичні теми.

В 1981 р. мґр М. Утриско видав ілюстровану книжку з подорожей „Нотатки з дороги". В останніх десятиліттях написав багато туристичних репортажів з поїздок по світі. 1983 р. був співпрацівником і співвидавцем книжки „Відень 1863 р. — Козаки і Кульчицький", та головним редактором і видавцем книжки „Кульчицький і козаки герої Віденської перемоги в 1683 р.". Також провадив досліди над походженням українських родів і їх минулим. У видавництві Беатрічі появилась в 1984 р. при співпраці мґра Мирона Утриска книжка „Утриско Фамілі герітейдж бук". Прізвище його є поміщене в книжці „Українці в Америці", в книзі „В країні зірок". З 1982 р. була надрукована його праця „Кіш пластунів у Філядельфії". В інших

Св. п. М. Утриско
(з молодечих літ)

пластових виданнях є його статті. Написав у пресі кілька статтей до історії українців у Німеччині, а також історію IV Куреня УПС „Характерники", якого він був основником і курінним 40 років. Був відомий як курінний — Пінгвін. і „Української ІМКА", „Львівської кооперації Чорноморе", історію Т-ва „Бойківщини" й інших організацій. Працював над книжкою автобіографії „У вирі життя і подій" та над історією „Українського кооперативного руху".

Сл. п. мґр Мирон Утриско хоч народився у Львові, але юні роки провів у Турці, на Бойківщині, бо там його батько був на посаді. В 1934 році одержав диплом маґістра права. В часі студій і після них брав активну участь в українському суспільно-громадському житті, був якийсь час головою Управи Т-ва „Відродження", заложив Т-во студентів-абсольвентів, економістів, торговельників, які закінчили вищу торговельну школу. В тому часі був членом Управ чисельних товариств і організацій, був в'язнем „Бриґідок". Повернувся до Турки був адвокатським конципієнтом та організував і очолював різні товариства на Бойківщині. Брав активну участь у релігійному, політичному й громадсько-суспільному житті. Заложив ряд кооператив Просвіт, філій Т-ва „Відродження", спортових товариств „Бескид і КЛК" та провадив підпільний Пласт. В тому часі заложив в Турчанщині ОУН і був провідником. В наслідок цього став політичним в'язнем різних тюрем і Берези Картузької.

В часі Другої світової війни мґр М. Утриско жив у Львові, де провадив адвокатську канцелярію, в часі большевицької окупації був переслідуваним, через що був змушений скриватися. Під час німецької окупації брав активну участь в різних ділянках українського життя. Виїжджаючи на еміґрацію перед другою большевицькою окупацією, замешкав в Пасав, Німеччина, де заложив український комітет, Пласт, Червоний Хрест та був повітовим провідником ОУН, а згодом перенісся до Реґенсбурґу, брав участь в Управі Оселі, був основником деяких Товариств і вів широку діяльність у різних організаціях. Ставши офіцером ІРО, на якийсь час переїхав до Амберґу, звідки згодом переніс своє бюро до Реґенсбурґу, залишаючи частину свого персоналу в Амберґу.

В 1950 році переїхав до ЗСА, де осів на постійно у Філядельфії. В Америці мґр М. Утриско був активним в політичному й громадському житті українських установ. Був головним організатором „Провидіння", головою ООЧСУ та АБН і членом управ багатьох Централь і філій. Заложив ряд товариств та до кінця свого трудолюбивого життя був головою Головної управи Т-ва „Бойківщина" і редактором його численних видань. Був провідником 4-го Куреня УПС „Характерники", головою Булави, корпорації „Чорно море", головою Української Світової ІМКА та членом Управ різних крайових і льокальних установ і товариств. Треба також підкреслити, що сл. п. мґр Мирон Утриско був меценатом і добродієм, бо дав сорок тисяч дол. на іконостас в церкві св. Миколая у Філядельфії, а 10,000 дол. призначив на народні цілі.

Т-во „Бойківщина" болюче відчуло ту велику втрату, бо це була людина дуже працьовита і здисциплінована, а до того скромна й надзвичайно здібна. Людина великого маштабу, яка своєю шляхетною працею заслужила навічну пошану.

Микола Турецький

У Торонто померла Е. Менделюк

У середу, 9-го серпня 1989 року, померла на 67-му році життя редакторка і дикторка відомої української радіопрограми „Прометей", яка лунала в Онтаріо та американському прикордонні понад 25 років з інтернаціональної радіовисильні Сі-Ейч-Ай-Ен.

Цю радіопрограму організувала вона з чоловіком Іваном Менделюком, який помер у 1972 році. З того часу Е. Менделюк вела її аж до своєї смерти.

У глибокому смутку вона залишила сина Юрія з дружиною Вікторією та внуком Олександром. Син Юрій пішов слідами своїх батьків і добився визначних успіхів у кінематографії в Каліфорнії.

Св. п. Е. Менделюк була відданою патріоткою України, глибокорелігійною людиною і свою любов до Бога і України випромінювала вона щоденно до численних слухачів Торонто та околиць.

Панахиду за спокій душі Е. Менделюк відправляв Владика Ізидор Борецький у сослуженні кількох священиків. Чин похорону був відслужений у церкві св. Миколая в Торонто при численній участі українського громадянства. Тлінні останки покійної спочиватимуть за її заповітом у Каліфорнії з видом на безмежний океан, що здається простягся у вічність.

Хай чужа, але гостинна земля буде для неї легкою.

Син Юрій зарядив продовження радіопрограми „Прометей" з іншим диктором.

С. Лантух

„Мета" — Бюро Українських Подруж

„Мета" допомагає і уможливлює зустрічі самітніх людей без огляду на їхній вік (18 років і більше), які бажають товариства чи одружитися в українському середовищі.

Дуже часто ми є так зв'язані нашою працею і обмежені тільки до свого оточення та невеликого гуртка наших знайомих чи приятелів, так безнастанно зайняті, що не маємо ні часу, ні можливостей „шукати" за кимось „відповідним" для себе. У великій більшості тоді ми є здані на принагідні й щасливі випадки. Але як рідко це трапляється! А що робимо в міжчасі? Ми чекаємо, надіємося...

„Мета" своїми послугами поручає вам ефективніший і гідний спосіб знайти бажану вам особу, брак якої так дуже відчувається в житті. Тому звертайтеся до бюра з повним довірям за порадами і інформаціями на адресу: „Meta" c/o UECC 700 Cedar Rd, Philadelphia, Pa. 19111; tel.: (215) 663-1166. Зробіть це негайно, бо час не жде! „Мета" не є прибутковою установою та існує тільки на базі добровільних датків.

„Мета"

Тарас Шевченко...

Закінчення зі стор. 2

Куліш, історик Микола Костомарів, діячі — Василь Білозерський, Микола Гулак. Всіх їх єднала українська національна свідомість, любов до рідної культури й народу, ненависть до соціяльно-економічного утиску та до царського деспотизму. Спонукою й поштовхом до заснування цього Братства був т. зв. „Рух Молодих", який виникнув серед тодішньої поступової молоді, зокрема університетської, що змагала до зміни ладу в світі. Почали поставати серед усіх націй нові течії — Молода Францїя, Молода Німеччина, Молода Італія, Молода Польща. Цей рух прийнявся й на Україні.

Кирило-методіївські братчики поставили собі завданням виборoти свободу й державну незалежність для кожного слов'янського народу. Провідну ролю в тому русі мала зайняти Україна. Для вирішування питань, які стосувалися б усіх слов'ян, мала заіснувати всеслов'янська рада, яка полагоджувала б теж спори поміж окремими слов'янськими державами, отже щось в роді сьогоднішньої Організації Об'єднаних Націй, чи Ліги Народів після Першої світової війни. Отже бачимо, що Братство випередило ідею Черчілля „спільноти англомовних народів", чи Ліги Народів та Об'єднаних Націй.

Столицею Всеслов'янської Ради мав бути Київ. Підставовими принципами цих держав мали бути: справедливість, громадянська рівність, свобода, базована на засадах Христової науки з пошануванням свободи віровизнання. Братство мало свій статус, в якому були викладені напрямні цієї організації, а декляpацію прав України виклав М. Костомарів у „Книзі Битія Українського Народу".

Через донос одного студента, який підслухав наради братчиків, царська жандармерія арештувала Шевченка, коли він повертався з весілля свого друга П. Куліша. Арештували теж інших братчиків. І власне головними причинами заслання поета були його поетичні твори та провідна роля в Кирило-Методіївському Братстві. Шеф жандармерії граф Алексей Орлов в своєму звіті з переслухань Шевченка на слідстві написав цареві, що „Шевченко вірив у можливість Україні існувати як окремій державі", а з „гетьманів найбільше підносив заслуги Івана Мазепи, зате критично ставився до Богдана Хмельницького за його договір в Переяславі, який дав початок поневоленню України Москвою.

Проте засіяне Шевченком зерно волі не занидiло, але дало свій плід — всенаціональне бажання здобути вільну соборну Українську Державу.

Коли хочемо, щоб Шевченкові ідеї й поетів заповіт здійснилися, мусимо спільно з ним молитися за те, чого нам сьогодні найбільше бракує, а про що Шевченко так гаряче благав у Бога:

А всім нам вкупі на землі
Єдиномиліє подай
І братолюбіє пошли!

Наукова конференція в Українському Вільному Університеті

В суботу, 29-го липня ц.р., в Українському Вільному Університеті в Мюнхені відбулася наукова конференція, присвячена 175-річчю з дня народження Тараса Шевченка. Конференція складалася з двох частин: перша частина охоплювала шевченківську тематику, друга була різноманітною.

Відкриваючи конференцію, голова ії програмової комісії проф. Володимир Жила пригадав присутнім про величавий науковий конгрес, присвячений 1000-річчю християнства в Україні, що відбувся у Мюнхені наприкінці квітня й на початку травня 1988 р. На цьому конгресі, що був насправді собором української науки в розсіянні, підсумовано найцінніші здобутки українського минулого та винесено тверду постанову ввійти у друге Тисячоріччя з сильною вірою у краще завтра української науки та українського народу в цілому. З вірою, що це Тисячоріччя, яке ми тількищо розпочали, повинно принести нашому народові відновлену державність. Наш шлях до волі навряд чи буде легкий, ми мусимо важко працювати, щоб волю цю добути та згодом закріпити її в своїх руках.

Для цього потужною зброєю повинна бути також наша наука. Вона, до речі, на нашому етапі розвитку, має насамперед служити справі визволення українського народу. Окрилені цією могутньою ідеєю ми почали нашу наукову конференцію.

Програмову доповідь „Тарас Шевченко — поет української нації" прочитав д-р Володимир Жила, професор УВУ й керівник ресорку культури й науки Уряду УНР. Він ствердив, що Шевченко — це не тільки виразник прагнень, надій і думок українського народу, але й живий смолоскип, що освітлює ввесь новітній розвиток українського народу. Для Шевченка, як підкреслив доповідач, історичні факти змагань української нації — це ніщо інше, як конкретні приклади її зривів і боротьби, в той час як суть її визвольного прямування захована у глибинах передісторичних і мітичних устремлінь її духа власними силами прямувати до своєї національної правди й до своєї визвольної боротьби.

Другу доповідь „Стилістичні засоби в поезії Тараса Шевченка" прочитав д-р Ігор Качуровський, професор УВУ й один з кращих українських літературознавців.

Доповідач назвав понад сто різних стилістичних термінів, які він ілюстрував прикладами з творчости Шевченка. Свою доповідь І. Качуровський закінчив сумним міркуванням, використавши для цього стилістичний засіб, який він широко пояснив та який зветься епіфонема: „Отаке-то людям горе чума виробляла".

Д-р Блянка Єржавкова, доцент УВУ, прочитала доповідь „Тарас Шевченко — видатний український педагог XIX ст." Протягом останніх 15 років д-р Єржакова працює в галузях історії української освіти та шкільництва, української педагогіки й культури та укрінсько-чеських міжнаціональних зв'язків. Вона також доцент педагогіки, психології та методики в німецькому педагогічному інституті в Штуттґарті. Д-р Б. Єржавкова є автором численних праць, що з'явилися в українських, чеських, німецьких та англійських журналах.

У своїй доповіді д-р Б. Єржавкова дала досить точну характеристику педагогічної ситуації в Україні часів Шевченка, звернувши особливу увагу на умови життя, соціяльний і національний гніт та на педагогічні концепції, що використовувалися тоді в царській імперії. Багато уваги присвятила вона педагогічним зусиллям Т. Шевченка, зокрема його допомозі недільним школам та праці при виданні власного Букваря.

Останню доповідь у програмі першої частини конференції прочитав д-р Микола Богатюк, професор економіки в Ле Мойн коледжі в Сиракюзах, ЗСА, та професор УВУ. Він видатний економіст і вдумливий знавець суспільних справ, автор численних праць на теми економічної історії України та економіки сучасної України.

У своїй доповіді „Суспільно-економічні погляди Тараса Шевченка проф. М. Богатюк образно змалював економічні проблеми України, зображені в творчості Т. Шевченка, розповівши про їхні причини й наслідки. У подробицях обговорив він економічну катастрофічність, що панувала в українському народі та привела до його різкого перелому в особистому й суспільному житті. Це були події з тяжкими трагічними наслідками, повними знищення, загибелі й руїнації. Обговорив доповідач також і такі українські економічні інституції, як чумацтво — торгово-візницький промисел, шинкарство — незаконне виготовлення й продаж спиртових напоїв тощо.

В ході першої частини конференції несподівано завітав до залі нарад гість з України — відомий публіцист і проникливий спостерігач життя під совєтським ладом Юрій Бадзьо з дружиною і дочкою. Достойного гостя тут же тепло привітав ректор УВУ проф. Теодор Богдан Цюцюра. У відповідь Юрій Бадзьо передав усім зібраним гарячий привіт від братів і сестер з України. Голос його звучав бадьоро, проявляючи силу, могутність і оптимізм. А кожне речення у промові звучало в формі поетичної фігури, що кожночасно набирала відповідного звучання. Гість привернув нашу увагу своєю ерудицією, невимушеністю резповіді, свіжістю почуттів та невичерпною енерґією. Усе це передавалося слухачам, збуджуючи нас і настроюючи на окрему святість хвилини. Важко було повірити, що ця скромна особа, зодягнена у вишивану сорочку — це чільний борець за права українського народу, довгорічний в'язень сумління в совєтській системі ҐУЛаґу, автор твору „Відкритий лист до Президії Верховної Ради СССР та до ЦК КПСС".

Під час перерви присутні були гістьми Товариства приятелів дому науки. При смачній перекусці проходив обмін думок і дискусії з доповідачами.

Другу частину конференції розпочато доповіддю „'Слово о законі і благодаті' в неукраїнській на українській літературній критиці" д-ра Дмитра Штогрина, професора Іллинойського університету в Урбана-Шампейн та УВУ в Мюнхені.

У своїй доповіді проф. Д. Штогрин широко й наскрізь оригінально обговорив українську й неукраїнську критичну літературу „Слова о законі і благодаті". Колись у 1920 роках, про цю пам'ятку Михайло Грушевський в своїй „Історії української літератури" писав таке: „Ніхто в новітній літературі не пробував скільки небудь серйозно заперечити авторство Іларіона, і ми для короткости можемо називати автора Іларіоном, хоч і не вважаємо це авторство зовсім певним. Взагалі ніхто не задав собі праці докладніше вистудіювати цю дорогоцінну пам'ятку". З того часу ситуація сильно змінилася. „Слово о законі і благодаті" стало об'єктом численних студій і навколо нього призбиралася преціkава критична література.

Шостою доповіддю на конференції було „Монументальне мистецтво Михайла Бойчука і його школи бойчукістів", що її прочитав д-р Богдан Стебельський. Сам він образотворчий мистець і мистецтвознавець. Студії закінчив в Академії мистецтв у Кракові. Уже з Канаді продовжував студії в славістичному відділенні Оттавського університету, а закінчив їх ступенем доктора філософії в УВУ в Мюнхені. Д-р Б. Стебельський очолює НТШ в Канаді, Асоціяцію діячів української культури у діяспорі й Раду для справ культури при СКВУ. Д-р Б. Стебельський автор цілого ряду праць на літературні, мистецькі й загальнокультурні теми.

Доповідач основно зосередився на стилі й творчості Михайла Бойчука та на його педагогічній діяльності. Вони, на думку д-ра Б. Стебельського, стали органічним рухом у розвитку українського авангардного мистецтва. Всупереч офіційним настановам совєтського ладу, Бойчук творив національне мистецтво, використовуючи зразки мистецьких досягнень українсько-візантійської іконографії та церковних розписів.

Відродивши монументальне мистецтво, „бойчукізм", як течія, привернув йому закон двовимірности, як також гармонійну пов'язаність з архітектурою. Скріпив він також розвиток українського графічного мистецтва, зокрема пляката. Бойчукісти мали вплив на розвиток усіх ділянок мистецтва, на скульптуру. Вони дбали про стилеві високомистецькі зразки в килимарстві й кераміці, як також багато причинилися до росту українського княжого графічного мистецтва.

Василь Седляр та Іван Падалка — це найкращі представники школи бойчукістів, творчість яких стала непроминальним явищем у розвитку українського мистецтва у всіх галузях його вияву. Їхній вплив помітний у творчих шуканнях чергових поколінь, зокрема у творчості Феодозія Гуменюка, Опанаса Заливахи та багатьох інших мистців, що вийшли на еміґрацію.

Користаючи з присутности на доповіді дочки Михайла Бойчука, Ганни Щепко, вдалося устійнити деякі дати з останніх років життя мистця. І так, на підставі інформацій, що збереглися в родині Бойчуків (дані походять від дружини мистця Наліпінської-Бойчук, визначного мистця-бойчукіста), устійнено, що Михайло Бойчук був заарештований 25 листопада 1936 р. і загинув у Київській в'язниці у вересні або жовтні 1937 р.

Останню доповідь в програмі конференції прочитав професор Володимир Янів, довголітній ректор і проректор УВУ. Він говорив на тему „Ідеал людини в 'Поученні дітям' Мономаха". Тема близька нашому науковцеві по душі й по спеціялізації. Адже по своїй науковій діяльності, як психолог і соціолог, він зосередився на вивченні української духовости. Систематизуючи етнопсихологічні погляди Костомарова, Мірчука, Шлемкевича тощо, проф. В. Янів дав, до речі, ґрунтовну аналізу творчости Т. Шевченка з погляду зображення його п'ятьох диспозицій. Він також автор численних студій, присвячених українській родині на підставі творчости найвидатніших українських письменників. Ці студії згодом автор поглибив вивченням першоджерел нашої літератури („Повість временних літ", „Поучення дітям" Мономаха, „Слово о законі і благодаті" тощо).

У доповіді проф. В. Янів не тільки поширив свої погляди на поняття ідеалу людини, змальованої Мономахом, але й звернув особливу увагу на її індивідуалізм, який, як говориться в „Поученні дітям", до того ступеня різний, що в цілому світі немає двох таких самих людей. Цікаво, що цей індивідуалізм, підкреслений Мономахом містично, захоплюючими картинами удухотвореної природи на тлі вселенної як цілости. Індивідуальна неповторність, як ствердив доповідач, вимагала творчого динамізму, тому в „Поученні" гостро осуджено лінивство й то не тільки на власному прикладі, але також на прикладах, що переходять з минулих традицій предків.

На конференції були присутні 64 особи, не зважаючи на те, що вона відбувалася в суботу, в досить гарячий день і тривала майже шість годин з короткою перервою.

Д-р Володимир Жила

„Мати і донька"

На вечорі, що його влаштувала Окружна Управа СУА у Філядельфії, 10-го червня, було трохи інакше, ніж звичайно. Справді бо: коло дверей до залі Українського Освітньо-Культурного Центру не стояв столик-каса. Заходьте вільно, будь-ласка, сідайте до одного з круглих столів, застелених полотняною скатертиною, з глечиком свіжих квітів посередині. І заходили, і сідали. І було гостей багато: матері, доньки, навіть онуки.

Голова округи Оксана Фаріон сповістила, що зустріч під гаслом „Мати і донька" зорганізовано з метою нагадати молодшим, що стати членкою СУА означає приєднатись до активної частини української громади. Що праця у СУА, до якого належать їх матері, дає можливість усім виявити себе у тій чи іншій ділянці. Що членство в організації приносить кожній моральне вдоволення. Заохочувала не гаяти часу, приєднуватись до організації, що давно переступила п'яти десятиліття існування. Для знайомства, для товариської розмови про СУА і зійшлись ми всі.

Для розваги присутніх на сцені виступили представники трьох поколінь. П'ятирічна Наталочка Леськів під акомпаньямент своєї вчительки заспівала „Тече вода з-під явора". Милозвучний голосочок у неї, чітка дикція — чи не майбутня наша зірка?

Скрипковий ансамбль УМІ: дириґент проф. Анастасія Жилава (мата), акомпаньямент — проф. Роксоляна Огродник-Гарасимович (донька), шестеро скрипалів (діти і онуки союзянок) — „злука" поколінь на сцені. Ансамбль виконав кілька композицій на теми народних мелодій, таких рідних, приємних. А крім них, першу частину серенади Моцарта.

Поетка Міра Гармаш розвеселила усіх своїми гуморесками на „жіночі теми". Подружжя Роман і Міра Василишини виступили з дружніми шаржами, котрі назвали „Абревіятури і асоціяції". Р. Василишин висвітлював на екрані свої малюнки — емблеми українських наукових, студентських, спортових й інших закладів з абревіятурами їх назв. М. Василишин читала до кожного дотепу гумористичну характеристику. Присутні реаґували сміхом на цей оригінальний задум мистців пензля і слова.

Безумовно, були й оплески всім, всім виконавцям. Безумовно, було й частування. Були й товариські розмови. Між старшими — найбільше спогади про працю в СУА. Між молодшими, сподіваємось, про їх майбутність в цій організації.

Г. Царинник

„Український..."

Закінчення зі стор. 2.

головно в рядах українських лікарів. В охопленому „Архівом" часі у Божу вічність перейшли: д-р Теодор Небожук, д-р Володимир Мигаль, д-р Евген Барановський, д-р Олександер Сидоряк, д-р Нарциз Лукіянович, д-р Ростислав Сочинський. Крім згадки про лікарів, поміщено в цьому розділі згадку про інж. Леоніду Вертипорох, яка померла 12 червня 1985 року в Торонто. Є ще спогад про д-ра Дмитра Станкевича, який помер в Коломиї в часі Другої світової війни.

Компенсатою втрат є наступний (сьомий) розділ з назвою „Нові ґрадуанти і лікарі". У розділі переважають згадки про молодих лікарів (понад двадцять). Є кілька згадок про молодих професіоналістів інших професій.

Восьмий розділ книги свідчить про те, що між лікарями є люди з письменницьким хистом: д-р Михайло Качалуба, д-р Володимир Пасіка, д-р Юрій Мовчан, д-р Михайло Логаза, д-р Степан Зощук. Рецензії на їх твори займають переважаючу частину з цього розділу. Автори рецензій — різні. Бувають випадки, що й лікарі є авторами рецензій на чиєсь видання.

Книга закінчується розділом „Медичні вісті з України і СССР". Назва розділу не конче відповідає його змістові. В розділі поміщено п'ять статтей, у яких насвітлено радше відносини в СССР, а головно поруцено справу психотюрем.

Працю д-ра Павла Пундія назагал оцінюють позитивно, похвально. Але є й інші думки. На 199-200 стор. обговорюваної книги поміщено рецензію Івана Кедрина на п'яте число УМА (на пошану д-ра Романа Осінчука). Рецензія була надрукована в „Свободі" 9-го січня 1985 року. Рецензент, між іншим, написав:

„Маючи величезний сантимент до своєї станово-професійної організації, д-р П. Пундій визбирує і переховує з подивугідною пильністю і докладністю все, що появляється в газетах і журналах про УЛТПА і його членів, включно з оголошенням 'новоспечених' лікарів про відкриття їхньої канцелярії у будь-котрому місті в Америці та клепсидрами і посмертними згадками про тих лікарів і лікарок, які відходять у вічність, не зумівши виконати античну пораду, „medice, cura te ipsum" (лікаре, вилікуй себе).

Зібравши такий величезний фактичний матеріял, можна би з нього скласти літературно-наукову монографію. Там могли б бути й окремі частини і цілістю наведені деякі статті промови чи доповіді. Але це була б б книжка наукової вартости, доступна широким колам читачів. Д-р Павло Пундій тримається іншої методи. Він подає у своїх збірниках повністю весь матеріял в оригіналі, тобто разом із заголовними сторінками газет і журналів та разом з усіма подробицями другорядних персональних оголошень окремих лікарів." Далі автор називає видані до цього часу числа УМА, а згодом продовжує: „Назверх — це просто імпонуючі альбоми з люксусовими обгортками, але всередині — це сирий матеріял, який поданий у формі світлин, не має літературно-наукової вартости і ледве чи подобається тим, кому вони призначені."

Тут якесь непорозуміння. Д-р Павло Пундій ніколи не мав і не має претенсій до того, щоб редаґований ним „УМ Архів" сповняв ролю наукових творів. Це ніщо більше, тільки архів! І так треба його оцінювати. А свою ціну він має. Має її вже тепер, а ще більшу матиме в майбутньому, коли ставатиме в пригоді науковцям, які забажають писати монографії про людей чи події наших днів. Майбутні науковці будуть вдячні д-рові Пундієві за те, що підготовив їм матеріял для їхньої наукової праці. Немає сумніву, що вони й інакше оцінять працю д-ра Пундія, бо архівні матеріяли мають ту властивість, що з бігом часу набирають щораз більшої вартости.

Відлуння...

(Закінчення зі стор. 2)

документів цього історичного суду над блискучим італійським вченим, що сотні років турбував історію Церкви та давав її противникам клясичний приклад придушування нею наукової цікавости, було намагання розв'язати раз раз назавжди наболіле питання про відношення віри до науки, яке сьогодні може бути вже спокійною та об'єктивно осмислене та доведене до правильного висновку.

Ця ватиканська публікація, між іншим, заперечує твердженню одного італійського історика, який твердить, що анонімним звинувачем Ґалілея був єзуїтський священик, Орацiо Ґрассі. Але докладне бо перевірення архіву цього процесу виявило, що він не був причетний до цього звинувачення не тільки з уваги на відмінний почерк його письма, але теж з уваги на люксусову якість паперу, на якому цей анонімний лист був написаний. Таким папером, згідно з поглядом редакторів, не міг користуватися звичайний священик чи монах, але кардинал, або архиєпископ.